

UNIwersytet WArmińsko-MAzurSKI W OLSZTYNIE

WYDZIAŁ NAUK EKONOMICZNYCH

STUDIA PODYPLOMOWE

MECHANIZMY FUNKCJONOWANIA STREFY EURO

Projekt realizowany z Narodowym Bankiem Polskim

w ramach programu edukacji ekonomicznej

VI edycja 2014/2015

Justyna Adamczyk – Zagajewska

Nadzór finansowy w Unii Europejskiej

Praca końcowa wykonana

pod kierunkiem

dr Bogdana Włodarczyka

Olsztyn, 2015

Spis treści

Streszczenie	3
Wstęp	4
Rozdział I. Ryzyko finansowe	5
1.1. Charakterystyka ryzyka	5
1.2. Ryzyko na rynkach finansowych	7
1.3. Rynki finansowe	10
Rozdział II. Nadzór finansowy	13
Rozdział III. Europejski nadzór finansowy	19
3.1. Europejskie Urzędy Nadzoru ESA.....	25
3.2. Europejska Rada ds. Ryzyka ESRB.....	26
3.3. Wspólny Komitet Europejskich Urzędów Nadzoru.....	27
3.4. Perspektywa rozwoju europejskiego rynku finansowego.....	28
Zakończenie	29
Bibliografia	31
Spis rysunków	32

Streszczenie

Tematem niniejszej pracy jest omówienie nadzoru finansowego w Unii Europejskiej. Praca porusza zagadnienia teoretyczne związane z nadzorem. Ukazuje przyczyny wdrożenia nowej specyfiki nadzoru, jak również zmiany, jakie to w europejskim nadzorze spowodowało.

Pierwszy rozdział pracy porusza terminologię ryzyka. Omawia poszczególne grupy i podziały ryzyka. Charakteryzuje rynki finansowe oraz związane z nimi ryzyko.

Rozdział drugi dotyczy zagadnień teoretycznych dotyczących nadzoru finansowego. Przedstawia pojęcie, cel nadzoru finansowego oraz charakteryzuje jego funkcjonowanie.

Rozdział trzeci, w którym zawarte są informacje dotyczące europejskiego nadzoru finansowego. Rozdział ten składa się z czterech podrozdziałów. Omówiono w nich sieć instytucji zajmujących się doradztwem w pracach Komisji Europejskiej. Zaliczamy tu Europejskie Urzędy Nadzoru, a także Europejską Radę ds. Ryzyka Systemowego i Wspólny Komitet Europejskich Urzędów Nadzoru. Poruszono perspektywę rozwoju rynku finansowego na terenie Unii Europejskiej oraz dotknięto problemu rozwoju europejskiego nadzoru finansowego. Podniesiono, iż dotychczasowe funkcjonowanie nadzoru było nieefektywne, co przyczyniło się do wysunięcia wniosku, że związku z koniecznością zmierzenia się gospodarki europejskiej z kryzysem finansowym, zwykła koordynacja nadzoru finansowego nie jest wystarczająca i wymaga prowadzenia zmian. Unia Europejska, jak i poszczególne kraje członkowskie musiały opracować jednolity zbiór zasad nadzorczych z myślą o zapewnieniu spójnego nadzoru.

Zagadnienia będące przedmiotem pracy mają ogromne znaczenie dla uczestników rynków finansowych oraz zapewnienia bezpieczeństwa zarówno obywatelom, jak również instytucjom w Unii Europejskiej. Celem nadzoru nad rynkiem finansowym jest zapewnienie prawidłowego funkcjonowania tego rynku, zapewnienie jego stabilności, bezpieczeństwa oraz przejrzystości. Nadzór nad rynkiem finansowym wpływa na pogłębienie zaufania do niego, a także zapewnieniu ochrony interesów uczestników tego rynku.

Wstęp

Poprawnie funkcjonujący rynek finansowy powinien być przejrzysty i stabilny oraz zapewniać bezpieczeństwo i ochronę interesów konsumentów. Te zadania i cele są ustalone w aktach prawnych Unii Europejskiej. Całokształt rozwiązań, mających na celu ochronę systemu finansowego określa się terminem sieć bezpieczeństwa finansowego. Jego ogniwami to: Europejski Bank Centralny, gwarancje bankowe oraz nadzór nad rynkiem finansowym. Europejski Bank Centralny jest centralną instytucją dwóch systemów: Eurosystemu – czyli krajowych banków centralnych krajów strefy euro oraz Europejskiego Systemu Banków Centralnych (ESBC).

Na kształt nadzoru finansowego mają wpływ zmiany środowiska działalności na rynkach finansowych. Zmiany w funkcjonowaniu nadzoru finansowego następują wraz ze zmianami na rynkach. Na kształt nadzoru finansowego znaczący wpływ mają także wszelkiego rodzaju kryzysy finansowe. Kryzys, który miał miejsce w latach 2007 – 2009 pokazał wiele wad i luk w europejskim nadzorze finansowym. Ukazał on wiele słabości i niedociągnięć w zakresie funkcjonowania rynków, instytucji oraz instrumentów finansowych. Skala i zakres kryzysu spowodowały, że na szczeblu międzynarodowym podjęto dyskusję, której głównym tematem była kwestia kierunków przebudowy dotychczasowego nadzoru finansowego. Ponadto, stwierdzono, że w takim kształcie system nie może dłużej funkcjonować i potrzebne są zmiany dotyczące słabości tego systemu.

Dla uniknięcia sytuacji kryzysowych na rynku finansowym stworzono nową koncepcję europejskiego nadzoru finansowego. Ustalono, iż głównym jego zadaniem powinno być skuteczne i skoordynowane działanie, które w porę wykryje zagrożenie i odpowiednio na nie zareaguje.

Celem niniejszej pracy jest omówienie nadzoru finansowego Unii Europejskiej oraz odpowiedź na pytanie: *Kto kontroluje i pełni rolę strażnika europejskich finansów?* Aby jednak odpowiedzieć na to pytanie niezbędnym jest określenie pojęcia ryzyka, jego oddziaływania na rynki finansowe, jak również dokonanie ich charakterystyki oraz wskazanie nieodzowności systemu nadzoru finansowego.

Rozdział I. Ryzyko finansowe

1.1. Charakterystyka ryzyka.

Ryzyko definiowane jest najczęściej jako zagrożenie nieosiągnięcia zamierzonych celów. W literaturze przedmiotu można znaleźć kilka grup definicji ryzyka.

Pierwsza grupa określa ryzyko jako niepewność związaną z efektami określonych decyzji. Wyniki decyzji prowadzą do wystąpienia niespodziewanej wysokości straty lub zysku.

Druga grupa mówi o informacyjnym charakterze powstawania ryzyka, wskutek podjęcia nieoptymalnych decyzji, które są spowodowane niekompletnymi informacjami.

Trzecia grupa definicji omawia zasadnicze przejawy ryzyka; określa ryzyko jako niepewność, co do rozkładu przyszłego dochodu, czyli odchylenie od wartości oczekiwanej założonego celu.

Czwarta grupa rozważa ryzyko według miar probabilistycznych lub statystycznych, czyli jest to prawdopodobieństwo zdarzeń jednorazowych, lub takich, które nigdy nie miały miejsca.

Piąta grupa opisuje ryzyko według teorii rozpoznawania obrazów. Ryzyko według tej definicji to dyskretna miara, która wykorzystuje teorię rozpoznawania obrazów i stowarzyszony z tą miarą koszty.

Szósta grupa definiuje ryzyko według teorii niezawodności, tj. własność obiektu określanej jako zdolność do spełniania stawianych wymagań.

Ryzyko jest terminem obszernym i właśnie z tego powodu istnieje wiele podziałów ryzyka. Z praktycznego punktu widzenia są pomocne, ponieważ pomagają one odpowiedzieć na pytania: w jaki sposób i kiedy ujawnia się ryzyko? Rodzaje ryzyka mają liczne źródła i można je kwalifikować według różnych kategorii. Według kryterium efektu wyróżnia się ryzyko rynkowe i specyficzne. Ze względu na alternatywy wyróżnić można ryzyko czyste i spekulacyjne. Kolejnym kryterium jest kryterium horyzontu czasu, dzieli ono ryzyko na ryzyko operacyjne i strategiczne. Z

kolei ze względu na zmieniające się otoczenie i postęp technologiczny możemy wyróżnić ryzyko statyczne i dynamiczne. Według przesłanki, jaka jest mierzalność ryzyka dzielimy je na ryzyko finansowe i pozafinansowe. Ryzyko pozafinansowe cechuje trudność bezpośredniego uchwycenia i zmierzenia jego wpływu na zysk. Cechą szczególną ryzyka finansowego jest jego mierzalność i możliwość bezpośredniego uchwycenia jego wpływu na wynik finansowy. W kontekście instrumentów pochodnych wyróżnić możemy ryzyko w inwestycjach, przedsiębiorstwach oraz ryzyko bankowe.

Występuje wiele podziałów i wiele rodzajów ryzyka zależnych od wielu czynników. W zależności od czynników, które stanowią zagrożenie dla danej inwestycji, wyróżniamy:

- ryzyko polityczne,
- ryzyko związane z sytuacją na giełdzie papierów wartościowych,
- ryzyko rynku,
- ryzyko płynności,
- ryzyko inflacji,
- ryzyko stopy procentowej,
- ryzyko kursów walut,
- ryzyko niedotrzymania warunków,
- ryzyko reinwestowania,
- ryzyko wykupu na żądanie,
- ryzyko zmienności oraz
- ryzyko finansowe.

Ryzyko jest połączone z szeroko rozumianą działalnością człowieka i wszelkimi formami jego egzystencji. Podejmowanie decyzji i realizacja działań, które prowadzą do osiągnięcia akceptowalnego poziomu ryzyka określane jest mianem zarządzanie ryzykiem. Jest to proces diagnozy i sterowania ryzykiem, który ma na celu zapewnienie stabilnych wyników finansowych i stworzenie odpowiednich warunków dalszego rozwoju. Proces ten składa się z czterech następujących po sobie etapów:

1. identyfikacji ryzyka,
2. pomiaru ryzyka,
3. sterowania ryzykiem,

4. monitorowania i kontroli ryzyka.

1.2. Ryzyko na rynkach finansowych.

W globalnej gospodarce rynków finansowych jego rozwojowi towarzyszy niepewność i ryzyko. Współczesny rynek finansowy zawiera w swej budowie czynniki ryzyka, które mogą powodować kryzys. Zalicza się do nich (ŻABIŃSKA 2011, s. 23):

- wysokie nierównowagi zewnętrzne, które to powodują szybki wzrost długu zagranicznego i uzależnienie się od kapitału zagranicznego;
- odpływ kapitału i deprecjacji walut narodowych;
- zbyt łatwy dostęp podmiotów gospodarczych i gospodarstw domowych do kredytów (szczególnie w zakresie instytucji parabankowych);
- brak dynamicznego wzrostu depozytów krajowych w sytuacji wysokiego tempa wzrostu akcji kredytowych;
- problemy z płynnością międzynarodowych instytucji finansowych w warunkach narastania awersji do ryzyka;
- ograniczenie wielkości udzielanych kredytów, co spowodowało drastyczne osłabienie popytu na środki finansowe.

Ochronie systemu finansowego i stabilności finansowej ma służyć wykazanie głównych źródeł ryzyka i słabych stron systemu oraz uświadomienie o nich istnieniu wszystkich zainteresowanych. Typowe rodzaje ryzyka, to:

- wzrost gospodarczy zwalnia, przedsiębiorstwa wskutek spadku sprzedaży zaczynają mieć trudności ze spłatą zobowiązań inwestycyjnych, natomiast gospodarka domowa – na skutek bezrobocia – ma problem za spłatą kredytów hipotecznych, co może przynieść straty bankom;
- ceny aktywów spadają lub gwałtownie się zmieniają, co wywołuje niepewność na rynkach finansowych, przez co straty są również po stronie inwestorów;
- banki udzielają dużych pożyczek na rzecz jednej gałęzi gospodarki; działania takie mogą ulec pogorszeniu się koniunktury danej branży;

- banki inwestują duże sumy np. w akcje lub obligacje; działania te mogą spowodować niekorzystne sytuacje na skutek spadku cen na rynkach papierów wartościowych.

Zagrożenia wynikające z istnienia ryzyka systemowego stanowią wyróżnik dzisiejszych rynków finansowych. Problem ryzyka ujawnił się bardzo ostro w kontekście ostatniego kryzysu finansowego. Odzwierciedleniem dyskusji krajowych i na szczeblu międzynarodowym było wydanie dokumentu Międzynarodowego Funduszu Walutowego (MFW), a także raportu de Larosiera, byłego szefa MFW-Międzynarodowy Fundusz Walutowy. Jacquesa de Larosiere i komisja pod jego przewodnictwem miała za zadanie stworzyć nowe regulacje prawne dotyczące nadzoru finansowego w Unii Europejskiej w marcu 2009 roku.

Częstotliwość kryzysów finansowych rośnie, stają się one coraz bardziej głębokie i mają coraz szerszy zasięg, dlatego też uzasadnione jest podejmowanie działań, które zapobiegają kryzysom lub zmniejszą ich skutki.

Do działań, które powinny bardziej ustabilizować coraz częstsze zjawiska kryzysowe, można zaliczyć:

- rekonstrukcję instytucji, które zostały utworzone po upadku systemu z Bretton Woods;
- regulacje odpowiadające obecnym problemom i złożoności obecnej gospodarki;
- stworzenie nowego światowego mechanizmu, który to będzie pomagał w procesach gospodarczych;
- rozwój nowej międzynarodowej polityki gospodarczej, której filar stanowiąc będą regulacje ponadnarodowe;
- kontynuowanie prac nad architekturą systemu finansowego;
- wprowadzenie ścisłych działań, służących regulacji systemu i zwiększenie – zaostrenie norm ostrożnościowych;
- ścisły nadzór właścicielski nad bankami globalnymi.

Rozwój dużych, globalnych struktur instytucji lub grup finansowych (w tym holdingów i konglomeratów) spowodował pojawienie się kilku konsekwencji związanych z zarządzaniem ryzykiem systemowym na rynkach finansowych:

- powstały instytucje określane w literaturze jako zbyt duże by upaść (TBTF) lub zbyt ważne by upaść (TITF); ich bankructwo oznaczałoby poważne negatywne konsekwencje w skali międzynarodowej,
- coraz większe banki zawierały coraz większe i liczniejsze transakcje z podmiotami o podobnej wielkości (bankami i parabankami); tworząc w efekcie sieć powiązań, która może się szybko przekształcać w kanały zarażenia kryzysem (contagion effect),
- wielkie globalne grupy finansowe coraz trudniej poddawały się nadzorowi tak korporacyjnemu, jak i państwowemu, a interesy rządów, akcjonariuszy i klientów (inwestorów) bywały rozbieżne.¹

Anomalie wynikające z powyższych czynników spowodowały, że ustawodawcy doszli do wniosku, że instytucje nadzorcze w państwie powinny mieć kluczową rolę w oddziaływaniu na organizowanie i organizację rynku finansowego. W Polsce takimi instytucjami są Komisja Nadzoru Finansowego, Narodowy Bank Polski, Urząd Nadzoru nad Funduszami Emerytalnymi, Komisja Papierów Wartościowych i Giełd, Państwowy Urząd Nadzoru Ubezpieczeń. Sprawują one nadzór bankowy, emerytalny, ubezpieczeniowy, nad rynkiem kapitałowym, nad instytucjami pieniądza elektronicznego, nad agencjami ratingowymi, nad instytucjami płatniczymi, biurami usług płatniczych oraz nadzór uzupełniający. Celem nadzoru jest zapewnienie prawidłowego funkcjonowania rynku finansowego, jego stabilności i bezpieczeństwa. Nadzór dba o jego przejrzystość, zaufanie do tego rynku, a także ochrania interesy uczestników rynku finansowego.

Na rynku finansowym, na którym występują ryzyka potrzebny jest nadzór finansowy. Ma on na celu zapewnienie stabilności finansowej i utrzymanie zaufania do systemu finansowego. Wprowadzenie nadzoru finansowego w Unii Europejskiej daje gwarancję ochrony finansowej przed różnego rodzaju czynnikami ryzykownymi dla państw członkowskich.

¹ Ryzyko i regulacje systemowe ważnych instytucji finansowych. <http://www.valuecomesfirst.pl/ryzyko-regulacje/>. (dostęp 24.02.2015)

1.3. Rynki finansowe

Pieniądz jest środkiem transformacji dóbr w czasie i w przestrzeni. Globalna wymiana dóbr trwa nieprzerwanie i jest jednym z wyróżników cywilizacji ludzkiej. Handel to wymiana wielu różnych towarów. Proces taki ma miejsce na rynku.

Rynek jest to infrastruktura, która umożliwia wymianę towarową, pozwala na kontakt obu stron, które są zainteresowane przeprowadzeniem transakcji. Zauważmy, że współczesny rynek nie musi być zlokalizowany w przestrzeni. Do procesu wymiany i jego funkcjonowania potrzebne są efektywne i bezpieczne rynki.

Poprzez rynek rozumieć należy całokształt transakcji, przedmiot obrotu na danym rynku wraz ze zbiorem instytucji je przeprowadzających lub pomagających je przeprowadzać. Transakcje te, jak i instytucje są regulowane przez zespół reguł i zasad, według których przeprowadza się transakcje oraz zbiór procedur i czynności prowadzących do zawierania transakcji. Przedmiotem obrotu mogą być nie tylko towary fizyczne, ale i instrumenty finansowe.

Rynek, na którym przedmiotem obrotu są instrumenty finansowe nazywamy rynkiem finansowym. Instrument finansowy to umowa pomiędzy dwoma stronami, która określa ich zależność finansową. Innymi słowy są to zobowiązania finansowe, czyli roszczenia majątkowe jednych podmiotów gospodarczych w stosunku do drugih. Rynek finansowy jest więc miejscem, w którym oczekiwania gotówkowe tych, którzy mają w danej chwili gotówkę (pozycja – long), i tych którym w danej chwili jest jej brak, i jej potrzebują (pozycja – short), spotykają się z sobą.

Rolą rynków finansowych jest zapewnianie przepływu kapitału między posiadającymi ten kapitał, tzn. gospodarstw domowych i nadwyżek posiadanych przez firmy, do tych podmiotów, które potrzebują kapitału i w zamian za ten kapitał oferują korzystną nagrodę (premię). Posiadający kapitał dokonują wyboru pomiędzy konsumpcją posiadanych dóbr (kapitału), a odłożeniem tej konsumpcji w czasie – w zamian za nagrodę, jaką jest oczekiwany dochód z inwestycji.

W literaturze tematu przyjmuje się, że funkcją rynku finansowego jest mobilizacja kapitału – transformacja oszczędności w inwestycje.² Rynek skłania do inwestowania oferując atrakcyjny zysk, jako nagrodę za podjęcie ryzyka związanego z inwestowaniem i odłożeniem konsumpcji. Rynek finansowy to nie tylko rynek depozytów bankowych, ale i możliwość inwestowania w inne instrumenty. Każda inwestycja kapitału wiąże się z ryzykiem. Ryzyko jest związane z niepewnością efektów inwestycji.

Rynek poprzez swoją infrastrukturę transakcyjną, zasady obrotu i lokowania powoduje wzrost przejrzystości obrotu gospodarczego. Kierowanie strumieni pieniężnych w kierunku atrakcyjnych inwestycyjnie zwiększa możliwości innowacyjność gospodarki i daje jej większą elastyczność w akomodacji do zmian.

Rynki finansowe pozwalają na dopasowanie czasowe oczekiwań inwestorów i biorców, pozwalając na transformacje terminów. Zauważmy, że każda wymiana na rynku finansowym pociąga za sobą, nie zawsze uświadomianą, wymianę ryzyka. Subiektywność oceny ryzyka oraz indywidualna skłonność do podejmowania ryzyka są głównymi źródłami aktywności na rynkach finansowych. Rynek finansowy kieruje środki rynku (podaż) tam, gdzie jest na nie popyt. (ŻABIŃSKA J. 2011, S. 154)

Uczestnikami rynku finansowego są użytkownicy końcowi kapitału, którzy reprezentują popyt na przedsięwzięcia z różnych sektorów gospodarki kapitału, również pożyczający kapitał (pozycja short), a także inwestorzy finansowi, reprezentujący podaż kapitału (np. gospodarstwa domowe), którzy użyczają kapitał, licząc na premię (pozycja long). Uczestnikami są również pośrednicy finansowi, czyli firmy świadczące usługi związane z utrzymywaniem instrumentów finansowych i dokonywaniem transakcji nimi. Znajduje to odbicie w strukturze bilansu tych instytucji, ponieważ instrumenty finansowe są dominującym składnikiem ich majątku.

Do podstawowych instytucji finansowych można zaliczyć banki, fundusze inwestycyjne, towarzystwa ubezpieczeniowe, fundusze emerytalne, biura maklerskie.

Rynki można klasyfikować według wielorakich kryteriów. Rynek finansowy można podzielić biorąc pod uwagę czas życia instrumentów finansowych. Przy takim kryterium podziału rynek dzieli się na:

² Charakterystyka rynku kapitałowego – KNF.
http://stratus.phys.us.edu.pl/index.php/RF:Podstawowe_funkcje_rynk%C3%B3w_finansowych. (dostęp: 15.05.2015)

1. Rynek pieniężny, czyli rynek, na którym obraca się instrumentami, których czas życia (czas do zapadalności) wynosi do 1 roku. Rynek ten służy do obsługi potrzeb krótkoterminowych i bieżących.
2. Rynek kapitałowy to rynek instrumentów, których czas życia (czas zapadalności) jest dłuższy od roku albo nieokreślony. Generalnie służy do pozyskiwania środków inwestycyjnych. Zaspakaja potrzeby długoterminowe.

Rynki można również podzielić na rynki regulowane i nieregulowane.

Rynek regulowany jest działającym w sposób stały systemem obrotu instrumentami finansowymi dopuszczonymi do obrotu. Zapewnia inwestorom powszechny i równy dostęp do informacji rynkowej w tym samym czasie przy kojarzeniu ofert nabycia i zbycia instrumentów finansowych oraz jednakowe warunki nabywania i zbywania tych instrumentów. Rynek ten jest zorganizowany i podlega nadzorowi właściwego organu na zasadach określonych w przepisach o randze ustawy. W Unii Europejskiej rynek regulowany państwa członkowskiego jest uznawany przez inne państwa członkowskie. Rynek regulowany, który obejmuje: rynek giełdowy; rynek pozagiełdowy; towarowy rynek instrumentów finansowych. Rynek pozagiełdowy nazywany jest często rynkiem OTC (Over the Counter). Transakcje zachodzą na nim, kiedy kupujący zgłosi chęć zakupu sprzedającemu. Często odbywa się to za pomocą środków przekazu elektronicznego. Między sobą, banki przeprowadzają transakcje finansowe właśnie w ten sposób.

Rozdział II. Nadzór finansowy.

Celem nadzoru nad rynkiem finansowym jest zapewnienie prawidłowego funkcjonowania tego rynku, jego stabilności, bezpieczeństwa oraz przejrzystości, zaufania do rynku finansowego, a także zapewnienie ochrony interesów uczestników tego rynku.³

Pojęcie „*nadzór nad rynkiem finansowym*” ma szerokie znaczenie dla rynku finansowego, na które składają się czynności, których celem jest zapewnienie prawidłowego funkcjonowania rynku. Nadzór ten obejmuje:

1. Nadzór bankowy;
2. Nadzór emerytalny;
3. Nadzór ubezpieczeniowy;
4. Nadzór nad rynkiem kapitałowym;
5. Nadzór nad instytucjami pieniądza elektronicznego;
6. Nadzór nad agencjami ratingowymi;
7. Nadzór uzupełniający.

Działalność instytucji finansowych precyzują regulacje i nadzór. Między poszczególnymi elementami rynku występują różnego rodzaju zależności.

Głównymi podmiotami na rynku finansowym są banki. System bankowy wymaga właściwych regulacji. Argumenty, które uzasadniają istnienie takich regulacji w sektorze bankowym oparte są na argumentacji Coase’a (HRYCKIEWICZ A, PAWŁOWSKA M. 2013. s. 6). Twierdził on, że nieregulowane działania przynoszą

³ Infor.pl: <http://www.infor.pl/prawo/encyklopedia-prawa/n/290692,Nadzor-nad-rynkiem-finansowym.html/> (dostęp: 01.02.2015)

skutki, których koszty społeczne są wysokie. Matthews i Thomson podają trzy główne powody regulacji (MATTHEWS K., THOMPSON J. 2007. s. 78):

- konsumenci nie mają siły rynkowej i są narażeni na skutki monopolistycznego zachowania banków;
- deponenti nie są dobrze informowani i nie są w stanie monitorować banków, dlatego też potrzebują ochrony;
- regulacje są niezbędnym narzędziem do zapewnienia stabilności i bezpieczeństwa systemu bankowego.

Spadek zaufania do banków może być wywołany niestabilnością finansową. Może to spowodować run na banki, a w konsekwencji zagrażać ich płynności. Bezpieczeństwo w systemie bankowym mogą zapewnić: limity maksymalnego oprocentowania depozytów; bariery wejścia; restrykcje portfelowe; ubezpieczenia depozytów, a także wymagania kapitałowe i instrumenty nadzorcze. Regulacje bankowe zmniejszają konkurencję w sektorze oraz ochronią małych deponentów, stymulują warunki wejścia i wyjścia. Przeciwnicy regulacji popierają tzw. wolną bankowość.

Ostatni kryzys wyraźnie pokazał, że potrzebne są zmiany w zakresie już istniejących regulacji i funkcji nadzoru. Przykładem niewłaściwie działającego systemu nadzoru był amerykański kryzys. Jeżeli w USA byłaby odpowiednia regulacja zakazująca bankom udzielania kredytów hipotecznych bez zdolności kredytowej to globalny kryzys nie byłby tak silny.

Główną rolą nadzoru finansowego jest zapewnienie stabilności systemu finansowego. I właśnie w tym celu nadzór powinien być pełniony w trzech przestrzeniach (SZPUNAR, P. J., 2012. s. 35):

- Nadzór makroostrożnościowy;
- Nadzór mikroostrożnościowy;
- Zapewnienie ochrony konsumentów.

Nadzór makroostrożnościowy koncentruje się głównie, na zapewnieniu stabilności całego systemu finansowego lub jego ważnej części. W szczególności odpowiada za identyfikację i analizę ryzyka systemowego. Powinien również ostrzegać o zaistniałym ryzyku. Koncentruje się na nadzorze instytucji, które mogą mieć znaczenie systemowe. Jego zadaniem jest także stworzenie nowych norm oraz

monitorowanie istniejących norm prawnych i systemów zabezpieczających. Nadzór ten interweniuje

w przypadku zaistniałych problemów w sektorze finansowym. W przeszłości nadzór ten był powierzany bankom centralnym, ponieważ wiele instrumentów wczesnego reagowania znajdowało się w rękach banków centralnych.

Nadzór mikroostrościowy skupia się na ocenie stabilności pojedynczych podmiotów. Głównym celem tego nadzoru jest przede wszystkim kontrola: czy instytucje spełniają wymogi dotyczące wskaźników kapitałowych? Nadzór koncentruje się na analizie pojedynczych instytucji. Jednak nie bierze pod uwagę efektu, jaki mogą wywołać zbiorowe zachowania podmiotów finansowych (SZPUNAR 2012, s, 123).

Trzeci poziom nadzoru finansowego koncentruje się na zapewnieniu ochrony dla uczestników systemu finansowego. Dotyczy on praktyk stosowanych przez podmioty finansowe. Nadzór sprawdza, czy podmioty rynku finansowego nie prowadzą niedozwolonych działań i czy ich działania są nieetyczne, jak również sprawdza, czy klient jest informowanych o ryzykach, i o kosztach wszelkich działań finansowych. Obejmuje również kontrolę, czy podmioty działają zgodnie z obowiązującymi przepisami i procedurami.

Rynek finansowy i nadzór nad nim można postrzegać w następujący sposób:

1. Rynek finansowy i nadzór obserwujemy przez pryzmat instytucji w niej działających. Każda instytucja wymaga innego podejścia zarówno do regulacji, jak i samego nadzoru.
2. Zacieranie się granic pomiędzy segmentami rynku finansowego. Istnieje zagrożenie niespójności regulacji i powstawania luk w nadzorze. Punkt widzenia od strony pełnionej funkcji pozwala nadzorowi lepiej zajmować się konkretnym podmiotem, jednak za cenę utraty charakterystycznego podejścia do każdego z rodzajów nadzorowanych instytucji.
3. Analiza rynku finansowego od strony jego podstawowych niedoskonałości. Stanowią one zagrożenie dla stabilności systemu i bezpieczeństwa konsumentów. Wyróżniamy tu: asymetrie informacji, antykonkurencyjne zachowania uczestników rynku, niestabilność systemową. Każda z tych niedoskonałości wymaga nieco innego działania ze strony nadzoru i regulacji.

Struktura nadzoru finansowego jest bardzo ważnym czynnikiem, który warunkuje skuteczność nadzoru finansowego. Właściwa struktura wspiera efekty nadzoru. Odpowiednia współpraca, wymiana informacji i sprawność decyzyjna jest sposobem na dobrze funkcjonujący nadzór. Niezależnie od kraju, w jakim istnieje i specyfiki rynku każda struktura nadzoru jest kompromisem. Jeżeli rynek jest stabilny to każda struktura nadzoru będzie odpowiednia. Jeżeli jednak ma miejsce sytuacja kryzysowa to poszczególne struktury mogą ujawniać swoje wady i zalety.

Każdy nadzór musi działać w strukturze macierzowej, która uwzględnia wszystkie podejścia do rynku finansowego. Nie można jednak zapominać o funkcji nadzoru, ponieważ ten sam rodzaj działalności powinien być nadzorowany i regulowany dokładnie w ten sam sposób niezależnie od tego, kto go prowadzi.

Funkcjonalne i instytucjonalne spojrzenie na rynek doprowadza do określenia listy praktycznych możliwości i kształtowania struktur nadzoru finansowego. I tak z jednej strony nadzór zunifikowany, który łączy nadzór rynkowy i ostrożnościowy. Z drugiej strony mamy model nadzoru, w którym istnieje duża liczba wyspecjalizowanych agencji. Pomędzy nimi występują struktury o różnym stopniu integracji.

Nadzór zintegrowany (uniwersalny) to lepszy i wygodniejszy nadzór nad globalnymi strukturami instytucji lub grupami finansowymi oraz dla konglomeratów. To także większa neutralność konkurencyjna regulacji, większa spójność nadzoru i regulacji, potencjalnie elastyczniejsze podejście do regulacji, wykorzystanie korzyści skali, prestiż dużej instytucji, większe możliwości efektywnej alokacji zasobów. Nadzór ten to także wady: występuje gorszy nadzór, jeżeli na rynku konglomeraty występują w niewielkiej ilości, możliwa jest marginalizacja nadzoru nad małymi segmentami rynku, niekorzystne aspekty skali, kwestia postrzegania rynku finansowego przez konsumentów. (NIEBORAK 2006, s. 21-36).

Nadzór zunifikowany występuje wówczas, gdy dokonujemy połączenia w jednej instytucji nadzoru ostrożnościowego z nadzorem rynkowym. Unifikacja może być dokonana w ramach banku centralnego lub w innej instytucji. Możemy wyróżnić pozytywne aspekty tego nadzoru: całościowe spojrzenia na zagadnienia dotyczące rynku finansowego, efektywna wymiana informacji, jednolita ochrona konsumentów, jasność dotycząca odpowiedzialności. Negatywy to: cel nadzoru jest trudny do

określenia

w prosty sposób, duże różnice w charakterze nadzoru ostrożnościowego i rynkowego, bardzo duża władza skupiona w ramach jednej instytucji oraz potencjalne problemy z wiarygodnością.

Pełna integracja nadzoru ostrożnościowego oraz umieszczenie nadzoru rynkowego w innej instytucji to tzw. struktura dwóch wierzchołków. (WASILEWSKI 2007, s. 206-207). Nadzór rynkowy jest wydzielony. Mogą wystąpić dwie opcje tego nadzoru: pierwsza to rola nadzoru ostrożnościowego w rękach banku centralnego, w drugiej opcji odpowiedzialność za to zadanie powierzona jest zupełnie innej instytucji. Nadzór ten posiada swoje plusy. Możemy do nich zaliczyć:

- cele i zakres odpowiedzialności nadzoru, które mogą być dokładnie określone,
- nie występuje konieczność mieszania kultur organizacyjnych dwóch nadzorów działających w inny sposób,
- ewentualny konflikt pomiędzy nadzorem ostrożnościowym, a rynkowym może być rozstrzygany na zewnątrz,
- nie występuje nadmierna koncentracja władzy,
- ewentualne porażki jednego nadzoru nie rzutują na reputacje drugiego.

Natomiast minusy są następujące:

- powstają trudności w rozstrzygnięciu, które sprawy dotyczą nadzoru ostrożnościowego, a które rynkowego,
- czasami niektóre kwestie można zaliczyć do obu obszarów,
- kwestia banku centralnego i jego roli...

Na świecie panuje zasada o pełnej niezależności banku centralnego od polityki rządu. Wskazane jest, że podjęcie decyzji o rozłączeniu nadzoru ostrożnościowego od banku centralnego i dalsza współpraca tych dwóch instytucji. Bank centralny, aby pełnić swoje funkcje musi mieć wgląd w sytuacje finansową banków. (KOSIKOWSKI C. 2008. s 64-65) .

Światowe rynki finansowe przyjmują różne modele nadzoru nad rynkiem finansowym. Najczęściej występującym modelem jest model zintegrowany. Podział nadzoru jest dokonywany w zależności od formy ryzyka, na które system jest narażony.

Ten model obejmuje wszystkich uczestników rynku. Obejmuje nadzór nad wszystkimi segmentami systemu finansowego.

Innym modelem jest model podziału sektorowego. Każdy z podmiotów systemu nadzorowany jest przez inną instytucję, która to prowadziła zarówno nadzór makro-, jak i mikroostrożnościowy. Jedynie ochrona konsumentów podlegała pod nadzór zintegrowany. Taki podział sektorowy był do lat 90 – tych i był uzasadniony, ponieważ każdy z rynków działał specyficznie i podlegał oddzielnym regulacjom. Tradycyjny system nadzoru finansowego zakładał, że każda część systemu jest nadzorowana przez oddzielny podmiot. Skupiały się one na nadzorze mikroostrożnościowym. Wówczas jedynie nad sektorem bankowym prowadzony był nadzór na poziomie makro. Podmiotem nadzorującym był także bank centralny. Odpowiadał za pozostałe dwa poziomy nadzoru w tym sektorze. Taki wybór był i jest w pełni uzasadniony ze względu na fakt, że sektor bankowy jest najbardziej narażony na ryzyko. Bank centralny może interweniować na rynkach międzybankowym, jak również może wystąpić w roli kredytodawcy ostatniej instancji. Może przeciwdziałać wszelkiego rodzaju zaburzeniom systemowym. Wynika z tego fakt, że nadzór mikroostrożnościowy powinien znajdować się w rękach instytucji, która ma takie instrumenty oddziaływania na zagrożenia rynkowe.

Wszelkiego rodzaju zagrożenia systemowe wymusiły poszukiwania jednego zintegrowanego nadzoru nad rynkiem finansowym Unii. W tym celu państwa członkowskie musiały dojść do porozumienia, wyrażając chęć przeprowadzenia reform i harmonizacji dotychczasowego nadzoru finansowego. Harmonizacja nadzoru finansowego widziana jest przez pryzmat zmian regulacyjnych. Jednak słusznie twierdzi, M. Iwanicz – Drozdowska, że harmonizacja powinna być rozbudowanym procesem, w którego ramach możemy wyróżnić: harmonizację regulacyjną, instytucjonalną, analityczną i informacyjną. (*Nowa umowa...* 2004, s. 145-158). Wszystkie z tych elementów możemy zaobserwować w obecnym europejskim nadzorze finansowym.

Rozdział III. Europejski nadzór finansowy.

Z początkiem 1999 roku pojawiają się dyskusje polityków Unii Europejskiej na temat powołania europejskich struktur nadzoru nad rynkiem finansowym. Celem tych struktur miało być zapewnienie stabilnej pracy systemu. Podjęte próby regulacji nie zakończyły się sukcesem – Financial Services Action Plan – FSAP. W roku 2001 powołano komisję, której przewodniczył Lamfalussy. Komisja opracowała raport dotyczący zgodności struktur finansowych Unii Europejskiej. Zamieszczone tam były wskazówki dotyczące systemu reform w zakresie przepisów prawa. Wówczas strukturę nadzoru tworzyły komitety trzeciego nadzoru (Decyzja Komisji z dnia 23 stycznia 2009 r.; Dz. Urz. UE L 25, s. 23; Dz. Urz. UE L 25, s. 28; Dz. Urz. UE L 25 s. 18):

- Komitet Europejskich Organów Nadzoru Bankowego – CEBS;
- Komitet Europejskich Organów Nadzoru i Pracowniczych Programów Emerytalnych – CEIOPS;
- Komitet Europejskich Organów nad Rynkiem Papierów Wartościowych – CESR

Miały one za zadanie wspierać wymianę względnych rozwiązań pomiędzy instytucjami państw członkowskich. Jednak to rozwiązanie nie przyniosło zamierzonych wyników. W roku 2005 UE wydała dokument pt.: „Biała księga polityki usług finansowych na lata 2005 – 2010”. Głównym założeniem tego dokumentu była konieczność integracji rynku finansowego. Może to nastąpić dzięki wdrożeniu rozwiązań, które zostaną wypracowane na szczeblach UE i zostaną włączone w prawodawstwo państw

członkowskich.

W dokumencie pojawiły się także sprawy dotyczące zwiększenia współpracy organów nadzorujących rynki finansowe w poszczególnych krajach, jak również poruszono sprawę poprawy przepisów prawnych. Od tego momentu kraje członkowskie rozpoczęły wdrażania rozwiązań, jednakże proces ten okazał się czasochłonny.

Rok 2007 zapoczątkował globalny kryzys finansowy, który początkowo dotyczył rynku kredytów hipotecznych w Stanach Zjednoczonych oraz był widoczny w wygórowanym ratingu papierów wartościowych. Spowodował on negatywny wpływ na działanie rynków finansowych Unii Europejskiej. Rynki zostały zachwiane, a ich integralność okazała się znikoma. Kryzys trwający od 2007 roku do 2009 roku pokazał, że nadzór finansowy Unii Europejskiej ma wiele luk i słabości, które to nie zostały w porę wykryte. Nadzór finansowy nie był skuteczny. Ukazał on konieczność rozpoczęcia międzynarodowych działań w celu jego przezwyciężenia oraz wprowadzeniu takich zmian, które to spowodują zminimalizowanie skutków wystąpienia tak poważnych zaburzeń. Aby w przeszłości uniknąć podobnych sytuacji stworzono koncepcję europejskiego nadzoru finansowego.

W listopadzie 2008 przewodniczący Komisji Europejskiej J.Barroso powołuje Grupę Wysokiego Szczebla pod przewodnictwem J. de Larosiere'a (były szef Międzynarodowego Funduszu Walutowego), aby opracować zalecenia w sprawie sposobów wzmocnienia europejskich rozwiązań w zakresie nadzoru, a także ochrony konsumentów usług finansowych i odbudowy zaufania do systemu finansowego. W dniu 25 sierpnia 2009 roku miało miejsce spotkanie, na którym ustalono, że międzynarodowym centrum koordynującym prace nad ustaleniami w zakresie kierunków reform systemu finansowego będzie zgrupowanie 20 największych gospodarek świata – G20. Spotkanie odbyło się w Nowym Yorku. Na spotkaniu liderzy grupy wysunęli następujące wnioski (OSTAŁECKA 2011, s. 120) :

- Zauważono potrzebę wzmocnienia i zaostżenia regulacji systemu finansowego.
- Zauważono konieczność objęcia ochroną konsumentów, deponentów i inwestorów przed agresywnymi praktykami rynkowymi.
- Podniesiono konieczność zachęcenia instytucji finansowych do wznowienia udzielania kredytów dla przedsiębiorców.

Jednocześnie liderzy grupy zwrócili się do MFW – Międzynarodowego Funduszu Walutowego, aby pomógł im w analizie spójności założeń polityki krajowej i regionalnej poszczególnych krajów.⁴

Propozycja pakietu legislacyjnego w sprawie nowej budowy nadzoru finansowego UE została przedstawiona przez Komisję Europejską we wrześniu 2009 roku. Program zaproponowany przez KE opierał się na czterech zasadach:

- przejrzystości,
- odpowiedzialności,
- wzmocnienia nadzoru,
- zapobiegania sytuacjom kryzysowym i zarządzanie nimi.

Rozmowy prowadzone były na forum grupy roboczej Rady Europejskiej. Wstępnie zostało wypracowane porozumienie o szerokim zakresie w sprawie projektów przedstawionych przez Komisję Europejską i zawierało następujący plan działania:

- w październiku 2009 r.- w zakresie nadzoru makroostrożnościowego;
- w grudniu 2009 r. – w zakresie nadzoru makroostrożnościowego;
- w kwietniu 2010 r.- w sprawie dyrektywy Omnibus I.

Równolegle w Parlamencie Europejskim (PE), dokładnie w Komisji ds. Gospodarczych i Monetarnych (ECON) prowadzone były prace dotyczące nowej budowy nadzoru finansowego. ECON 10 maja 2010 r. przyjął sprawozdanie, w którym zawarte były propozycje zmian do projektu KE, wskazywał on na:

- włączenie Parlamentu Europejskiego w proces przekazywania zaleceń i ostrzeżeń ESRB- Europejska Rada ds.. Ryzyka Systemowego;
- rozszerzeniu zadań ESRB – Europejskiej Rady ds. Ryzyka Systemowego – o ogłoszenia, jeżeli wystąpi sytuacja nadzwyczajna i opracowanie kodeksu kolorów odzwierciedlającego różny poziom ryzyka;
- zmianach na szczeblu instytucji, tj. powierzenie Prezesowi Europejskiego Banku Centralnego funkcji przewodniczącego Europejskiej Rady ds. Ryzyka Systemowego – ESRB oraz rozszerzenie organów tej Rady.

W dniu 7 lipca 2010 na sesji plenarnej podtrzymano poprawki w wielu kwestiach, które zaproponował wcześniej ECON, czyli Komisja ds. Gospodarczych i Monetarnych.

W 2009 roku Komisja Europejska wydała dokument „*Driving European Recovery*”, a następnie w 2010 roku „*Regulating Financial Services for Sustainable Growth*”. W dokumentach tych został nakreślony kierunek rozwoju rynku finansowego UE.

W 2011 roku w wyniku prac grupy powołano nowy Europejski System Nadzoru Finansowego. Głównym zadaniem postawionym przed nowym nadzorem jest zapewnienie precyzyjnego wdrażania przepisów w sposób zapewniający utrzymanie stabilności systemu finansowego.⁵ Zadaniem nadzoru finansowego jest zapewnienie:

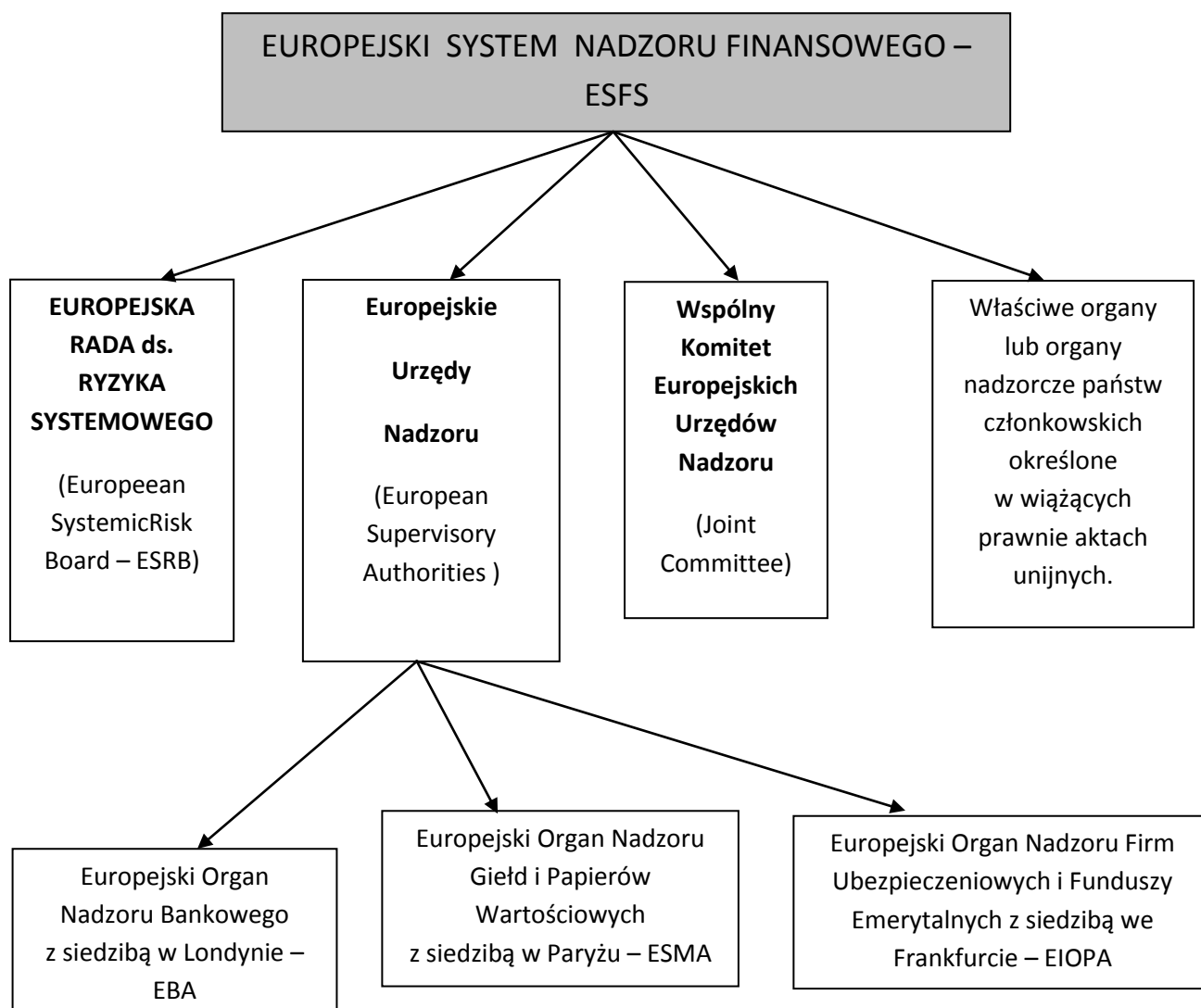
- Stabilności finansowej
- Bezpieczeństwa bankom oraz innym instytucjom finansowym
- Ochrony konsumentów finansowych
- Sprawnego i wyrazistego systemu prowadzenia transakcji⁶

Celem działania Europejskiego Systemu Nadzoru Finansowego – ESFS jest stworzenie wspólnych standardów nadzorczych i regulacyjnych dla unijnego rynku finansowego. Jest to organ wczesnego ostrzegania w sytuacjach, kiedy jest prawdopodobieństwo utraty stabilności.

⁵ Europejski System Nadzoru Finansowego.
http://www.knf.gov.pl/o_nas/wspolpraca_miedzynarodowa/unia/inf_ogol.html/ (dostęp: 01.02.2015)

⁶(*Banking Supervision at the Crossrad*, red. T. Kuppens, H. Prast, S. Wesseling, E. Elgar, Publishing Chelbenham, 2003)

Na zamieszczonym poniżej schemacie zaprezentowano schemat organizacyjny Europejskiego Systemu Nadzoru Finansowego – ESFS. (rys. 1)

Rys. nr 1. Skład Europejskiego Systemu Nadzoru Finansowego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1092/2010 z dnia 24 listopada 2010 r. w sprawie unijnego nadzoru makroostrożnościowego nad systemem finansowym i ustanowienia Europejskiej Rady ds. Ryzyka Systemowego.

Nadzór mikroostrożnościowy w Unii Europejskiej został powierzony trzem instytucjom, które działają w ramach unijnego nadzoru finansowego (ESFS) tj.:

1. Europejskiemu Organowi Nadzoru Bankowego,
2. Firm Ubezpieczeniowych i Funduszy Emerytalnych

3. Europejskiemu Organowi Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych. Zadaniem nadzorów wyżej wskazanych jest ocena instytucji na poszczególnych rynkach finansowych, czyli na rynku bankowym, na rynku ubezpieczeń, rynku kapitałowym. Ma to na celu utrzymanie stabilności systemów finansowych, a także zapewnienie ochrony klientom.

Krajowe organy nadzorcze będą pełnić funkcję operacyjną, ostatecznym organem sprawującym kontrolę będzie nadzór europejski.

Nowy system prawny obecnego nadzoru finansowego Unii Europejskiej tworzą (FEDOROWICZ M. 2013. s. 35):

- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1092/2010 z dnia 24 listopada 2010 r. w sprawie unijnego nadzoru makroostrożnościowego nad system finansowym i ustanowienia Europejskiej Rady ds. Ryzyka Systemowego.
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1093/2010 z dnia 24 listopada 2010 r. w sprawie ustanowienia Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego.
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1094/2010 z dnia 24 listopada 2010 r. w sprawie ustanowienia Europejskiego Urzędu Nadzoru Ubezpieczeń i Pracowniczych Programów Emerytalnych.
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1095/2010 z dnia 24 listopada 2010 r. w sprawie ustanowienia Europejskiego Urzędu Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych.

- Rozporządzenie Rady nr 1096/2010 z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie powierzenia Europejskiemu Bankowi Centralnemu szczególnych zadań w zakresie funkcjonowania Europejskiej Rady ds. Ryzyka Systemowego.⁷

3.1 Europejskie Urzędy Nadzoru – ESA.

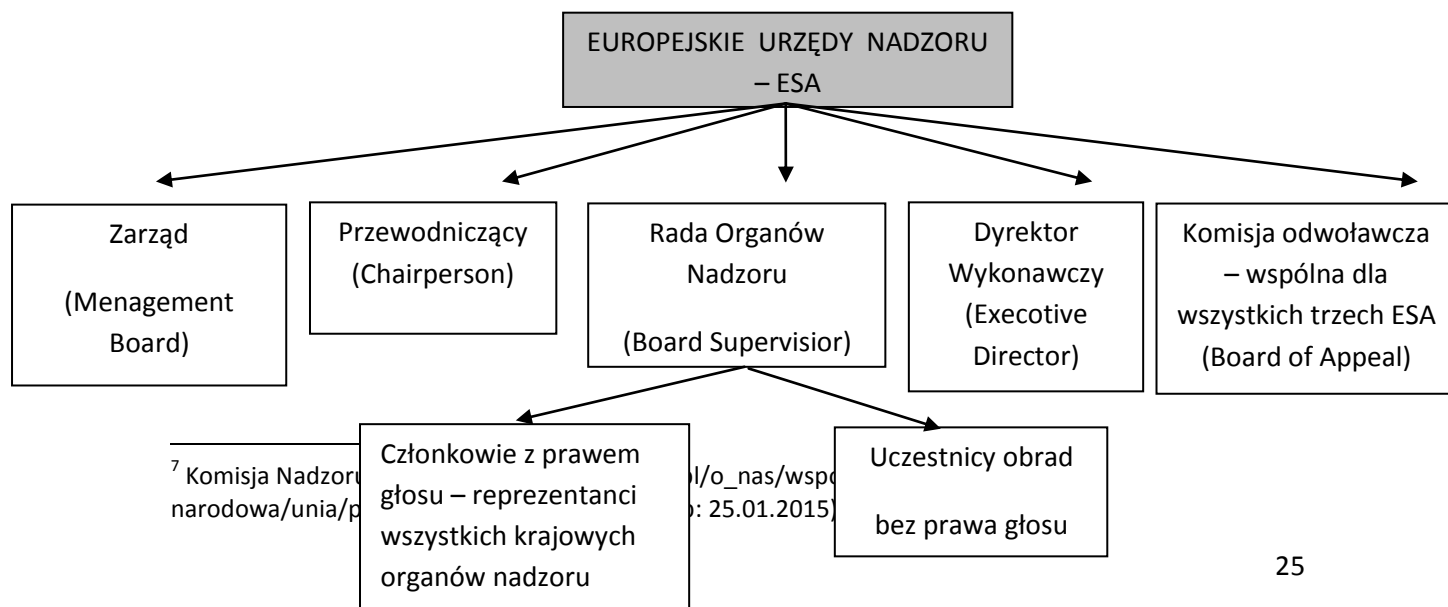
Europejskie Urzędy Nadzoru mogą wdawać decyzje wiążące krajowe organy nadzoru. Są one organami doradczymi Komisji Europejskiej. Do ich zadań należy:

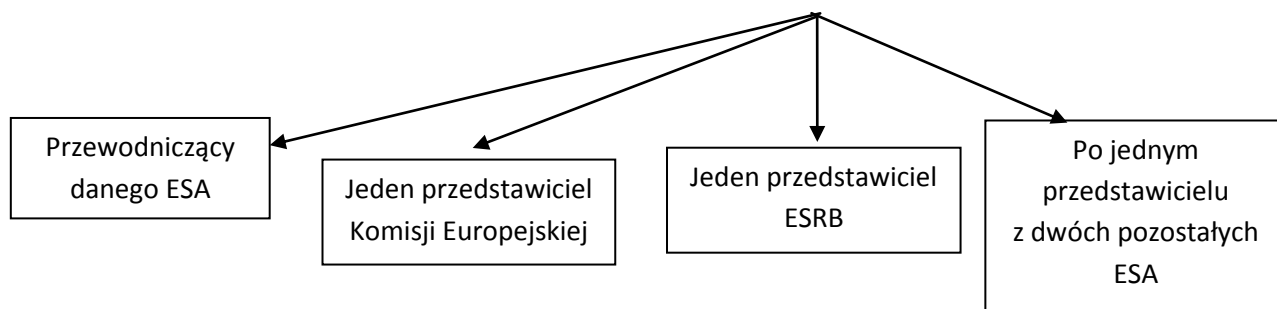
- opracowywanie wytycznych,
- przeprowadzanie działań w dziedzinie konwergencji i praktyk nadzorczych.

Do zadań Europejskich Urzędów Nadzoru możemy również zaliczyć (FEDOROWICZ 2011, s. 24) :

- kompleksową współpracę z ESRB,
- śledzenie i ocena zmian na rynkach,
- umacnianie ochrony konsumentów,
- podejmowanie działań, które prowadzą do spójnego funkcjonowania systemu.

Strukturę Europejskich Urzędów Nadzoru pokazuje rysunek poniżej (rys. 2)

Rys. nr 2. Struktura Europejskich Urzędów Nadzoru

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komisji Nadzoru Finansowego.

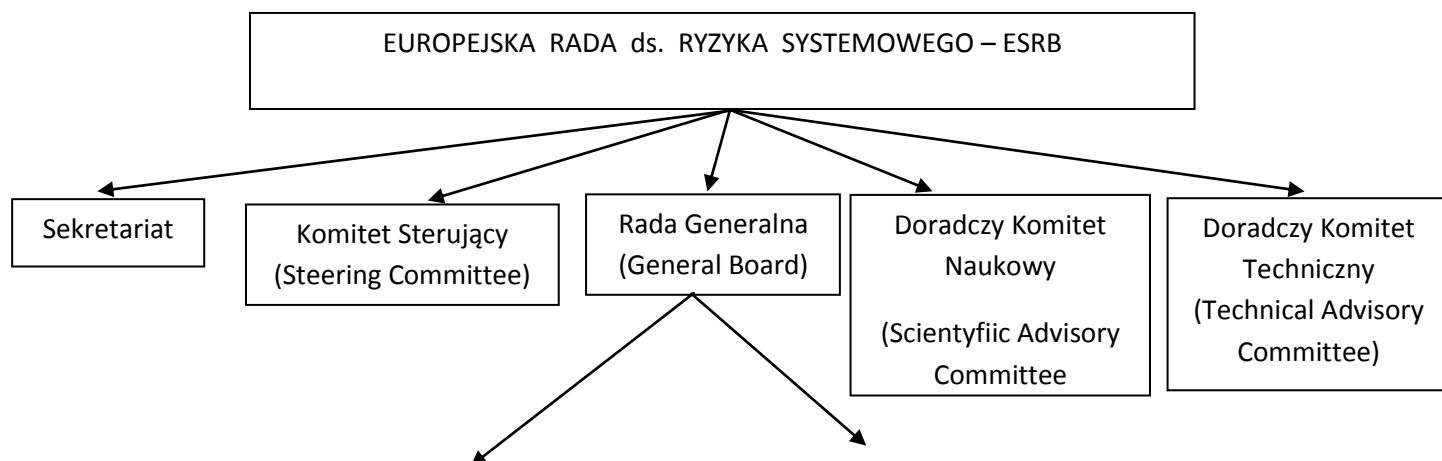
3.2. Europejska Rada ds. Ryzyka – ESRB.

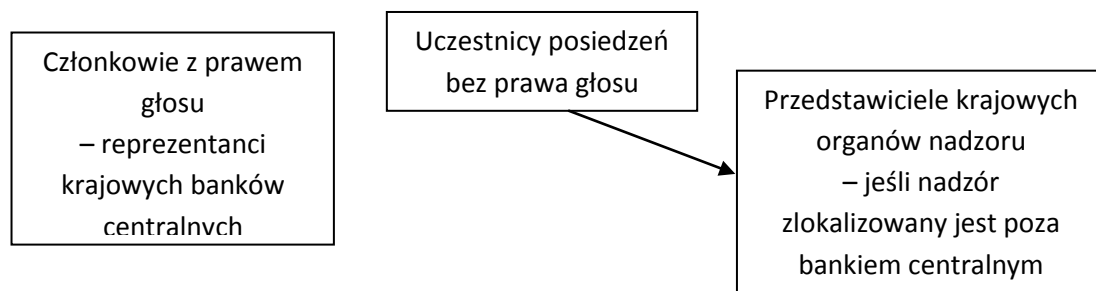
Akty prawne ustanawiające Europejską Radę ds. Ryzyka Systemowego weszły w życie 16 grudnia 2010 roku, są to:

- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego (PE) i Rady (UE) nr 1092/2010 z 24 listopada 2010 r. w sprawie unijnego nadzoru makroostrożnościowego nad systemem finansowym i ustanowienia Europejskiej Rady ds. Ryzyka Systemowego (tzw. rozporządzenie w sprawie ERRS),
- Rozporządzenie Rady (UE) nr 1096/2010 z 17 listopada 2010 r. w sprawie powierzenia Europejskiemu Bankowi Centralnemu szczególnych zadań w zakresie funkcjonowania Europejskiej Rady ds. Ryzyka Systemowego.

Rada miała stanowić nowy niezależny organ, który obejmować miał wszystkie sektory finansowe jak również systemy gwarancyjne. Rada ta posiada w swej strukturze Radę Generalną, Komitet Sterujący, Sekretariat, Doradczy Komitet Naukowy oraz Doradczy Komitet Techniczny.

Strukturę Rady ds. Ryzyka pokazano na rysunku nr 3.

Rys. nr 3. Struktura Europejskiej Rady ds. Ryzyka Systemowego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komisji Nadzoru Finansowego.

Rada ta działa przy Europejskim Banku Centralnym. Odpowiada ona za nadzór makroostrożnościowy. Rozumiany jest on jako monitorowanie i ocenianie potencjalnych zagrożeń dla stabilności systemu finansowego w Unii Europejskiej. Jej najważniejszym zadaniem jest skuteczne monitorowanie ryzyk systemowych. ESRB ostrzega przed rozpoznanymi ryzykami systemowymi, jak również wydaje zalecenia dotyczące działań, które są odpowiedzią na te ryzyka. Zalecenia i ostrzeżenia wydawane są państwom członkowskim i europejskim organom nadzoru. Parlament Europejski także będzie otrzymywać takie informacje w celu zapewnienia ich wykonywania. Parlament będzie nadzorować pracę Rady. Działania Rady mają przyczynić się do wzrostu gospodarczego Wspólnoty, a także przeciwdziałać pojawianiu się nowych kryzysów.

3.3. Wspólny Komitet Europejskich Urzędów Nadzoru.

Komitet odpowiedzialny jest za ogólną i międzysektorową koordynację działań. Wszelkie działania mają na celu zapewnienie międzysektorowej spójności nadzoru. Wspólny Komitet swą działalnością obejmuje następujące obszary:

- konglomeraty finansowe;
- rachunkowość i audyt;
- mikroostrożnościowe analizy rozwoju sytuacji oraz zagrożeń i słabości na poziomie międzysektorowym;
- detaliczne produkty inwestycyjne;

- środki przeciwdziałaniu praniu pieniędzy;

- wymianą informacji pomiędzy Europejską Radą ds. Ryzyka Systemowego a Europejskim Urzędem Nadzoru również rozwojem stosunków między tymi instytucjami.

Komitet odpowiedzialny jest za wyjaśnienie sporów międzysektorowych między organami Europejskiego Nadzoru Finansowego.

Wspólny Komitet składa się z przewodniczących poszczególnych Europejskich Urzędów Nadzoru, a przewodniczy mu przewodniczący jednego z Europejskich Urzędów Nadzoru, który wybierany jest na 12- miesięczną rotacyjną kadencję. Wspólny Komitet spotyka się przynajmniej dwa razy w roku. Funkcja sekretariatu pełniona jest przez personel Europejskich Urzędów Nadzoru.

3.4. Perspektywa rozwoju europejskiego rynku finansowego.

Dogodne warunki makroekonomiczne oraz tendencje na światowych rynkach finansowych sprzyjają rozwojowi europejskiego rynku finansowego.

Kierunki rozwoju unijnego rynku finansowego powinny uwzględniać następujące trendy, takie jak:

- Wzrastającą rolę konglomeratów finansowych, czyli grup spółek, które to działają w sektorze finansowym (na rynku bankowym, papierów wartościowych i ubezpieczeniowym). Pojęcie konglomeratów w wytycznych unijnych odnosi się do tej grupy spółek, które swym działaniem obejmują przynajmniej dwa z wymienionych sektorów. Spółki wchodzące w skład konglomeratów twierdzą, że taka forma działalności przyczyni się do obniżenia ryzyka działalności oraz zwiększy zyski.
- Wzrastająca rola państwowych funduszy inwestycyjnych. Wyzwaniem dla Unii jest podjęcie takich działań, aby zwiększyć przejrzystość działania państwowych funduszy inwestycyjnych. Dotychczasowe działanie Państwowego Funduszu Inwestycyjnego na świecie, nie wywołało żadnych negatywnych skutków dla działania rynków finansowych. Można wręcz mówić o pozytywnym wpływie na rynki finansowe.

Nadzór nad rynkami finansowymi w Unii Europejskiej występuje częściej jako nadzór indywidualny, który jest sprawowany odrębnie dla instytucji kredytowych oraz dla instytucji finansowych. Jednak czasami może być sprawowany nadzór skonsolidowany i nadzór uzupełniający nad konglomeratami finansowymi. Jednak zawsze musi być oparty na normach ostrożnościowych. Prawo unijne nie przesądza ani też nie dyktuje państwom członkowskim żadnych rozwiązań dotyczących wyznaczenia organu nadzoru. Nie pokazuje środków nadzoru, ani nie wskazuje sankcji nadzorczych (wyjątek stanowią środki nadzoru ostrożnościowego). Prawo unijne wprowadza obowiązek poddawania się kontroli przynajmniej raz w roku. W prawie unijnym został zawarty nakaz współpracy organów nadzoru różnych państw członkowskich w celu poprawnego funkcjonowania całego systemu nadzoru.

Zakończenie.

Sprawny nadzór finansowy w Unii Europejskiej i jego stały rozwój jest zabezpieczeniem na pojawiające się kryzysy finansowe. Błędy wskazane przez kryzys lat 2007 – 2009 pokazał, błędy które zawierały się w poprzednim kształcie funkcjonowania nadzoru. Jednym z kluczowych wad poprzedniego systemu był fakt, iż nie obejmował on całej strefy jednolitego rynku finansowego. Między innymi z tej przyczyny należało przeprowadzić gruntowną reformę nadzoru finansowego w zależności od pojawiających się czynników ryzyka.

Głównym celem nadzoru powinna być koordynacja między krajowymi i europejskimi instytucjami nadzoru. Ponieważ wniosła ona nowe wartości i jestem przekonana, iż ochroni konsumentów oraz rynek finansowy Unii Europejskiej przed skutkami globalnej recesji. Funkcjonowanie nadzoru finansowego w Unii będzie prawidłowe, przy ścisłej współpracy krajowych instytucji nadzorczych. Powinny one gwarantować swoim obywatelom stabilność i bezpieczeństwo. Obserwacja rynków oraz wczesne rozpoznawanie zagrożeń związanych z powstającymi i stale zmieniającymi się obszarami ryzyka, przy kontroli i poprawnie funkcjonujących instytucjach nadzorczych jest w stanie ograniczyć to ryzyko do niezbędnego minimum. Cały system wspomagać będzie funkcjonująca w Unii Europejskiej rozwinięta i dostosowana do panujących warunków struktura sieci bezpieczeństwa.

Dla utrzymania stabilności systemu finansowego, należy we wczesnym etapie określić tendencje, potencjalne zagrożenia i słabości dotyczące poziomu makroostrożnościowego, transgranicznego i międzysektorowego.

Postępująca globalizacja rynków finansowych wymusza integracje i koordynację struktur nadzoru finansowego już nie tylko na szczeblu krajowym, w płaszczyźnie prawa unijnego, ale również na szczeblu międzynarodowym. Z drugiej jednak strony wszystkie te zjawiska mogą negatywnie płynąć na efektywność ścisłej koordynacji struktur nadzoru finansowego.

Nadzór rynków finansowych w tym sektora bankowego odgrywa ważną rolę. Międzynarodowe instytucje stojące na straży Europejskich finansów: Europejska Rada ds. Ryzyka Systemowego (ESRB), Europejskie Urzędy Nadzoru (EBA, ESMA i EIOPA) oraz Wspólny Komitet Europejskich Urzędów Nadzoru i organy nadzorcze państw członkowskich składające się na Europejski System Nadzoru Finansowego (ESFS), zajmują się regulacją i nadzorem finansowym ze względu na globalizację tych rynków i podejmują coraz ściślejszą współpracę, dzięki czemu łatwiej jest utrzymać stabilność finansową.

Unijny nadzór finansowy poprzez swoje możliwości sprawowania bardziej efektywnego nadzoru ogranicza skalę podejmowanego ryzyka. Stanowi wczesną identyfikację ryzyka, które zagraża stabilności finansowej. A dzięki swej działalności pozwala zmniejszyć ryzyko wybuchu kolejnego kryzysu finansowego.

Bibliografia

1. Banking Supervision at the Crossrad, red. T. Kuppens, H. Prast, S. Wesseling, E. Elgar, Publishing Chelbenham, 2003.
2. BUKOWSKI S. I. 2007. *Strefa euro*. PWE, Warszawa.
3. Decyzja Komisji z dnia 23 stycznia 2009 r.; Dz. Urz. UE L 25, s. 23; Dz. Urz. UE L 25, s. 28; Dz. Urz. UE L 25 s. 18)
4. Europejski Bank Ceentralny.
<https://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/escb/html/index.pl.html> (dostęp 28.01.2015)
5. Europejski System Nadzoru Finansowego.
http://www.knf.gov.pl/o_nas/wspolpraca_miedzynarodowa/unia/inf_ogol.html (dostęp: 01.02.2015)
6. FEDOROWICZ M. 2010. *Funkcje nowego europejskiego nadzoru finansowego ze szczególnym uwzględnieniem funkcji nadzorczych w sektorze bankowym*. Kwartalnik Prawa Publicznego, nr 4, s. 59-79
7. FEDOROWICZ M. 2013. *Nadzór nad rynkiem finansowym Unii Europejskiej*. Difin, Warszawa.
8. FEDOROWICZ M., MICHÓR A. 2011, *O charakterze prawnym decyzji nowych europejskich organów nadzoru nad rynkiem finansowym Unii Europejskiej*, Europejski Przegląd Sądowy, 11: 24

9. HRYCKIEWICZ A, PAWŁOWSKA M. 2013. *Czy nowy nadzór spełnia swoje zadanie?*. NBP, Warszawa.
10. Infor.pl.<http://www.infor.pl/prawo/encyklopedia-prawa/n/290692,Nadzor-nad-rynkiem-finansowym.html> (dostęp: 01.02.2015)
11. IWANICZ – DROZDOWSKA M. 2004. *Zmiany w regulacjach ostrożnościowych a harmonizacja nadzoru bankowego w Unii Europejskiej*. W: WIERZBA R., IWANICZ – DROZDOWSKA M., LEPCZYŃSKI B. (red.), *Nowa Umowa Kapitałowa Bazylejskiego Komitetu Nadzoru Bankowego – konsekwencje dla gospodarki i sektora bankowego w Polsce*, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, s. 145-158.
12. JURKOWSKA – ZEIDLER A. 2008. *Bezpieczeństwo rynku finansowego w świetle prawa Unii Europejskiej*. Wolters Kluwer, Warszawa.
13. Komisja Nadzoru Finansowego. www.knf.gov.pl/o_nas/wspolpraca_miedzynarodowa/unia/podstawa_prawna.html (dostęp: 25.01.2015)
14. KOSIKOWSKI C. 2008. *Finanse publiczne i prawo finansowe*, Wolters Kluwer, Warszawa.
15. MATTHEWS K., THOMPSON J. 2007. *Ekonomika Bankowości*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa.
16. NIEBORAK T. 2006. *Nowe podejście do kwestii nadzoru finansowego*, *Prawo Bankowe*, 5: 21-36.
17. *Nadzór nad rynkiem finansowym. Aktualne problemy i tendencje dyskusyjne*. FOJCIK – MASTALSKA E. (red.) *Studia Finansowo Prawne*, 1: 37-49.
18. Narodowy Bank Polski. <http://www.nbp.pl> (dostęp 25.01.2015)
19. OREŹIAK L. 2009. *Rynek finansowy Unii Europejskiej*, PWN, Warszawa.
20. OSTAŁECKA A. 2011, *Nowa architektura nadzoru finansowego Unii Europejskiej*, s.120
21. Ryzyko i regulacje systemowe ważnych instytucji finansowych. <http://www.valuecomesfirst.pl/ryzyko-regulacje>. (dostęp 24.02.2015)
22. SZPUNAR, P. J., 2012. *Rola polityki makroostrożnościowej w zapobieganiu kryzysom finansowym*, *Materiały i Studia – Narodowy Bank Polski*, nr 278.
23. WASILEWSKI P. 2007, *Struktury nadzoru nad rynkami finansowymi*. *Zeszyty Naukowe SGH*, s. 206-207.
24. ŻABIŃSKA J. 2011. *Rynki finansowe w Unii Europejskiej w strefie euro*, CeDeWu, Warszawa.

Spis rysunków

Rysunek nr 1. Skład Europejskiego Systemu Nadzoru Finansowego.....	23
Rysunek nr 2. Struktura Europejskich Urzędów Nadzoru.....	25
Rysunek nr 3. Struktura Europejskiej Rady ds. Ryzyka Systemowego.....	26